

Wingene

–

Rozendalestraat (Sportpark)

Rapportage van het
archeologisch
proefsleuvenonderzoek –
25 tot 31 januari 2011

Pieter LALOO & Jasper DECONYNCK

GATE – rapport 16

Ghent Archaeological Team bvba
Dorpsstraat 73
8450 Bredene
www.gatearchaeology.be

Project :

Wingene-Rozendalestraat (Sportpark) : archeologisch proefsleuvenonderzoek

Opdrachtgever :

Autonoom Gemeentebedrijf Wingene
Oude Bruggestraat 13
8750 Wingene

Uitvoerder :

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Pieter Laloo, Jasper Deconynck
D/2011/16
ISSN 2033-8678
© 2011 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming Ghent Archaeological Team bvba.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	p.5
Technische fiche	p.5
1. <u>Inleiding</u>	p.6
2. <u>Aanleiding en doel van het onderzoek</u>	p.6
3. <u>Geografische en bodemkundige situering</u>	p.6
4. <u>Archeologische voorkennis</u>	p.8
5. <u>Verloop van het onderzoek</u>	p.8
6. <u>Methodologie</u>	p.9
7. <u>Resultaten</u>	p.9
8. <u>Conclusies en aanbevelingen</u>	p.16
9. <u>Bibliografie</u>	p.17

BIJLAGE 1 : bewerkt grondplan proefsleuvenonderzoek met aanbevelingen

BIJLAGE 2 : inventaris sleuven

BIJLAGE 3 : inventaris sporen

BIJLAGE 4 : inventaris vondsten

BIJLAGE 5 : inventaris profielen

Voorwoord

Van 25 tot 31 januari 2011 vond te Wingene 'Sportpark' een preventief archeologisch vooronderzoek d.m.v. proefsleuven plaats op een ca. 7 ha groot terrein waar het Autonoom Gemeentebedrijf Wingene de bestaande sportinfrastructuur (voetbalterreinen en sportcentrum) uitbreid met een nieuw voetbalterrein, tennisterreinen en omgevingswerken.

Dit rapport vormt een eerste schriftelijke neerslag van het verloop van het proefsleuvenonderzoek en de resultaten van het project.

Hierbij willen de auteurs de opdrachtgever, het Autonoom Gemeentebedrijf Wingene, meer specifiek contactpersoon Alex Kerckaert bedanken voor de samenwerking. Ook landmeter-expert Jan Maes verdient een woord van dank voor het meetwerk dat werd verricht. Daarnaast willen we ook Sam De Decker, van het Agentschap Ruimte en Erfgoed, bedanken voor de administratieve begeleiding. Dr. Joris Sergant en Prof. Dr. Philippe Crombé, beiden verbonden aan de Vakgroep Archeologie van de Universiteit Gent willen we eveneens bedanken voor hun advies en hulp bij de determinatie van de vuurstenen vondsten. Gunther Noens (GATE) stond in voor de beschrijving en het tekenen van de vuurstenen vondsten.

Technische Fiche

Site: Wingene – Rozendalestraat (Sportpark)

Ligging: Wingene langs de Rozendalestraat en de Leenmolenstraat

Provincie West-Vlaanderen

Lambert72-coördinaten: X= Y=

Kadaster: 1ste afdeling Sectie B;

Percelen: 800D, 802A (partim), 822G, 822M (partim), 827B, 828S, 830B, 830C, 823G

Onderzoek: Vooronderzoek / prospectie met ingreep in de bodem/proefsleuvenonderzoek

Opdrachtgever: Stad Wingene

Uitvoerder: Ghent Archaeological Team bvba

Vergunning: 2011/007

Vergunninghouder: Pieter Laloo

Vergunning metaaldetectie : 2011/007 (2)

Vergunninghouder : Pieter Laloo

Projectarcheologen: Pieter Laloo & Jasper Deconynck

Bewaarplaats archief : Vakgroep Archeologie, Universiteit Gent

Grootte projectgebied: 7 ha

Grootte onderzocht gebied : ca. 5 ha

Termijn: 25 - 31 januari 2011

Resultaten:

- podzol, silex, steentijden

- greppels en verstoringen; postmiddeleeuws tot recent

1. Inleiding

Van 25 tot 31 januari 2011 werd te Wingene 'Sportpark' een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Het projectgebied was 7 ha groot hiervan kon ca. 5ha worden onderzocht.

In dit verslag zullen in een aantal hoofdstukken het verloop en de resultaten van het onderzoek toegelicht worden. Vooreerst komen de aanleiding en het doel van dit onderzoek aan bod, gevolgd door een geografische en bodemkundige situering; een situering binnen het archeologisch kader en een situering in tijd. In een volgend hoofdstuk wordt de gevolgde methodologie toegelicht, waarna de resultaten worden voorgesteld. Tot slot volgen de conclusie en daaraan de gekoppelde aanbevelingen. In de bijlage op CD-Rom bevinden zich de digitale opmetings- en bewerkte grondplannen, een selectie uit het digitaal archief en een aantal lijsten.

2. Aanleiding en doel van het onderzoek

Het Autonoom Gemeentebedrijf Wingene wil de bestaande sportinfrastructuur (voetbalterreinen en sportcentrum) uitbreiden met een nieuw voetbalterrein, tennisterreinen en andere sport- en recreatiefaciliteiten. Omdat de aanleg en de herinrichting van deze zone zal gepaard gaan met bodemversturende activiteiten werd door het Agentschap Ruimte en Erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap een archeologisch vooronderzoek voorgeschreven om na te gaan wat het archeologisch potentieel van de site is.

3. Geografische en bodemkundige situering

Het projectgebied is gelegen in Wingene, in de provincie West-Vlaanderen. De te onderzoeken percelen bevinden zich tussen de Rozendalestraat en de Leenmolenstraat (fig.1 en 2).

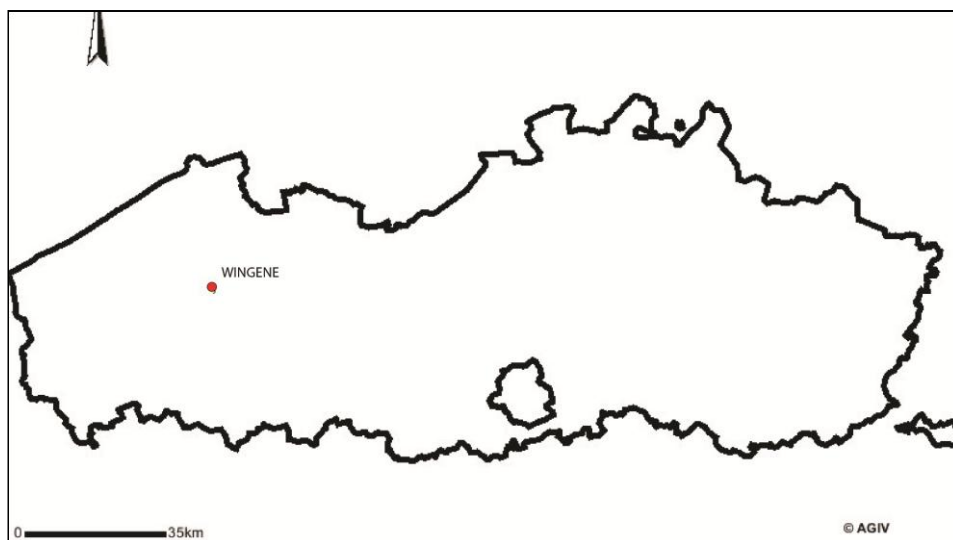

Fig. 1 : Lokalisatie gemeente Wingene t.o.v. Vlaanderen (bron : AGIV)

Fig. 2 : Lokalisatie van het projectgebied (bron : www.agiv.be)

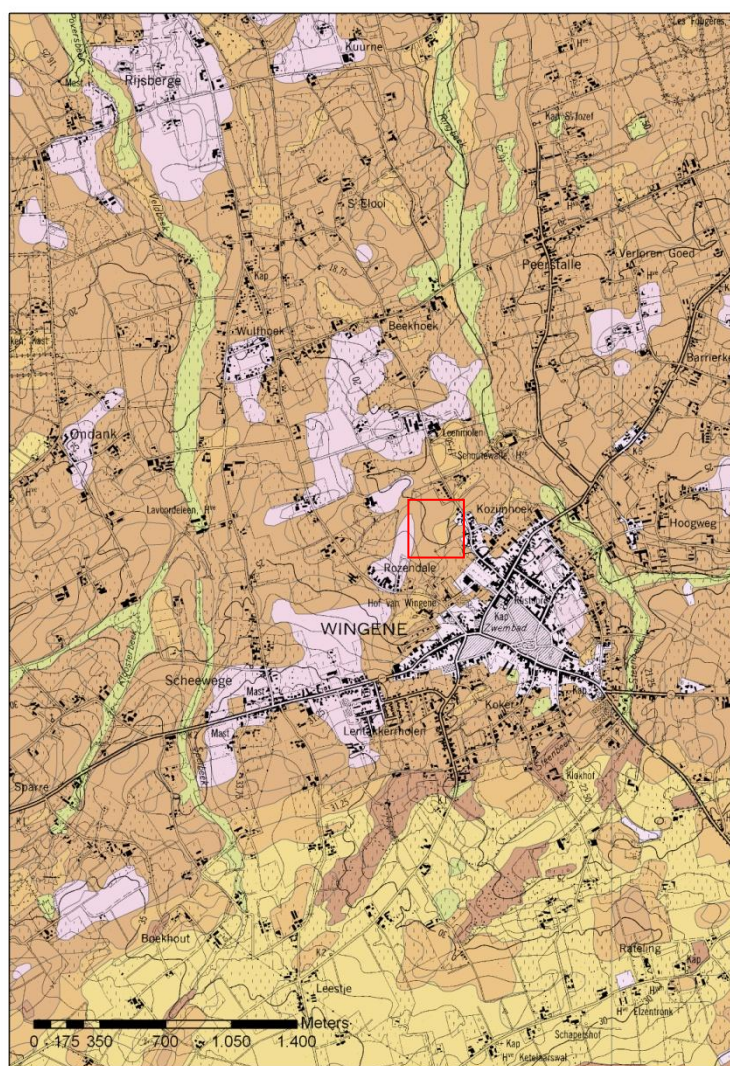

Fig. 3 : Lokalisatie van het projectgebied op de bodemkaart (bron : <http://geo-vlaanderen.agiv.be>). Op de bodemkaart zijn de twee beekvalleien (Veldbeek en Ringbeek; lichtgroen) duidelijk zichtbaar alsook de ligging van Wingene op de overgang van de zand- (roze en bruine tinten) naar de zandleemstreek (geel).

Bodemkundig gezien is Wingene gelegen in de overgangszone van Zandig naar Zandlemig-Vlaanderen. Het kenmerkt zich door een betrekkelijk heuvelachtig landschap. Het projectgebied bestaat uit postpodzolgronden met matig droge (Zch) zandgronden met verbrokkelde humus en/of ijzer B-Horizont en sterk gleyige licht zandleem (Pep(o)) gronden. Aan weerszijden van het projectgebied stroomt er een beek, de Veldbeek en de Ringbeek die beiden uitmonden in de Rivierbeek (fig. 3)(Amerykx et al. 1995 ; <http://geovlaanderen.agiv.be>).

4. Archeologische voorkennis

In de onmiddellijke omgeving van de site zijn uitgezonderd enkele omwalde sites (o.a. Kozijnhoek, CAI-nr. 74016), die ook op de Ferraris-kaart (eind 18de eeuw) staan, geen archeologische sites gekend of opgenomen in de Centraal Archeologische Inventaris (bron CAI) (fig. 4). Eind jaren 1990 vond in de onmiddellijke nabijheid (ca. 400m ten zuidoosten) van het projectgebied wel een vooronderzoek door het IAP plaats, gevolgd door een opgraving van de Heemkundige Kring van Wingene (Ons Wingene) ter hoogte van het 17de eeuwse Hof (of kasteel) van Wingene. Onder meer twee hoektorens en de toegangsbrug van deze voormalige heerlijkheid van de heren van Wingene werden bloot gelegd (Lams & Patteeuw 1999, 20 - 37).

Fig.4 : uittreksel uit de CAI van de regio rond de dorpskern van Wingene; het merendeel van de sites zijn nog bestaande of verdwenen sites met walgracht (bron: CAI-AGIV)

Een kleine kilometer ten oosten van het projectgebied zijn door middel van luchtfotografische prospectie van de Vakgroep Archeologie van de Universiteit Gent ter hoogte van de Steenbeek en de Ringbeek twee grafvelden gekend uit de bronstijd. Deze kenmerken zich door het voorkomen van meerdere cirkelvormige grachtstructuren/monumenten (Bourgeois et al. 1996, 97-98).

Op meer regionaal niveau ligt het gebied in een archeologisch zeer rijke zone. Meerdere opgravingen en luchtfotografische en veldprospecties onder meer te Hertsberge, Waardamme, Oostkamp, Ruiselede, Beernem, Aalter en Tielt tonen een rijk verleden van de streek gaande van de prehistorie tot de middeleeuwen.

5. Verloop van het onderzoek

Op dinsdag 25 januari 2011 ging het proefsleuvenonderzoek van start. Maandag 31 januari werd het terreinwerk beëindigd. Aansluitend hierop werd gestart met de verwerking van de opgravingsgegevens. Het inmeten van de sleuven vond plaats op 27 januari en 1 februari.

6. Methodologie

De proefsleuven werden machinaal gegraven met behulp van een tandenloze kraanbak van 18 ton. De sleuven werden ingeplant met een tussenafstand van maximaal 15m (midden tot midden) over een gebied van 7 ha groot. Hiervan was zo'n 5ha toegankelijk voor het onderzoek. In totaal werden 24 proefsleuven gegraven, goed voor 2801,3 lopende meter. Dit is goed voor een dekking van 5182,4m² en een dekkingsgraad van 10,4% van het toegankelijke gebied. Er werden drie kijkvensters (sleuf 013 KV1 (20m²) + sleuf 016 KV 1 (15 m²) + sleuf 007 KV 1 (3,75m²)) aangelegd met een oppervlakte van 38,75 m².

De sporen werden manueel ingemeten en ingetekend op sleuffiches. De contouren en de dieptes van de sleuven alsook de meest relevante sporen en vondsten werden opgemeten door een landmeter-expert.

Per sleuf werden de sporen en vondsten doorlopend genummerd. In elke sleuf werden een aantal bodemkundige profielen gemaakt en geregistreerd op foto en op de sleuffiches.

Één spoor (SL013 S001) werd gecoupeerd, opgeschoond, gefotografeerd en opgetekend op schaal 1/20e. Elk spoor kreeg een nummer dat bestond uit het sleufnummer en het spoornummer (vb. S001 S1 = sleuf 1, spoor 1). Vondsten werden per spoor verzameld en zo geregistreerd. Vlakvondsten (VL) werden aangeduid, genummerd en ingemeten. Als code voor de vondsten en het fotobordje werd gebruik gemaakt van "WINGENE SPORT 11" (= Wingene Sportveld 2011).

7. Resultaten

7.1 Bodemkundig

Bodemkundige observaties gebeurden zowel tijdens het graven van de proefsleuven als tijdens de registratie van de bodemprofielen. Deze profielen werden op regelmatige basis aangelegd en nauwkeurig beschreven en gefotografeerd.

Bij het graven van de sleuven werden verspreid over het terrein meerdere bodemvormingsprocessen herkend. Over het algemeen hangen de bodemkundige verschillen en fenomenen samen met de topografie van het projectgebied. Het terrein helt immers af van de hoger gelegen percelen in het westen van het gebied naar de lager gelegen gedeeltes in het oosten en noordoosten.

Gezien dit uitgesproken reliëf werden de sleuven zoveel mogelijk dwars op de helling aangelegd. Deze lieten bijgevolg toe om de overgang van de kop naar de zandrug naar de lager gelegen gronden nauwkeurig te bekijken. In sleuven 1 t.e.m. 5 en in sleuf 15 werd duidelijk dat op de kop van de zandrug de moederbodem (C-horizont : geel zand) direct onder de ploeglaag stak. Op de flanken van de zandrug was de ijzerrijke B-horizont nog bewaard en in veel sleuven werd in deze zone ook een goed bewaarde podzolbodem aangetroffen. Dergelijke podzolbodems zijn in feite bodems waarbij de originele bodemopbouw bewaard is gebleven. Ze bestaan uit een humusrijke A-horizont, met daaronder een uitlogingshorizont (= E-horizont). Onder deze witte, uitgeloopte laag bevindt zich dan de aanrijkingshorizont die zich kenmerkt door haar bruinige kleur. Hieronder liggen dan nog de B-horizont (oranjebruin) en de moederbodem. Deze podzolbodems zijn van belang voor de bewaring en ook de detectie van eventuele steentijdsites. Indien er nog zo'n podzol aanwezig is op een terrein betekent dit dat als er ooit steentijdbewoning is geweest in het gebied, deze vind- of kampplaatsen niet of in mindere mate verstoord zouden zijn geraakt door het ploegen. Dergelijke vindplaatsen kenmerken zich immers niet als grondsporen, maar wel als concentraties aan

hoofdzakelijk vuursteenartefacten. Indien zo'n tijdelijke kampplaats in de loop der jaren wordt afgedekt door bodemvormingsprocessen en deze afdekking in recentere tijden niet werd aangetast dan kan dit voor een *in situ*-bewaring gezorgd hebben van de vindplaats.

Ook in sleuven 10 t.e.m. 12 werd een dergelijke podzol waargenomen.

Op de lager gelegen zones in het noordoosten van het projectgebied, bestond de ondergrond eerder licht lemig zand. Op enkele plaatsen was de fractie leem/klei hoog en bevond deze zich net onder de ploeglaag. De moederbodem bevond zich dan op 50/60 cm diepte. Mogelijk is deze klei in een recent verleden aangevoerd als ophoging of opvulling van nattere plekken in deze lager gelegen zone.

Fig.5 : Profiel 1 sleuf 18 : lemigere ondergrond in de lager gelegen zone in het noordoosten van het projectgebied

In sleuf 13 werd een vermoedelijke konijnen- of dassenburcht aangesneden. In de vulling van dit natuurlijk spoor werden enkele wandfragmenten protohistorisch aardewerk en een verbrand silexfragment aangetroffen die waarschijnlijk door het vergraven in dit spoor zijn terecht gekomen. Aanvankelijk werd gedacht dat het om een antropogeen spoor ging dat in de loop der jaren was verstoord door dierlijke activiteiten. Daarom werd het kijvenster rondom dit 'spoor' ca. 10 à 15cm verdiept. Op dit tweede niveau bleek het duidelijk om een natuurlijk spoor te gaan (fig.).

Fig.6 : Natuurlijk spoor (konijnen- of dassenburcht) in sleuf 13

7.2 Archeologisch

7.2.1 Algemeen

In het projectgebied werden op meerdere mogelijke postmiddeleeuwse tot subrecente en recente sporen na geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Wel is over een groot deel van het terrein een podzolbodem bewaard die bij het schaven meerdere vuurstenen artefacten en fragmenten prehistorisch aardewerk heeft opgeleverd.

7.2.2 De podzol

In sleuven 1, 2, 3, 5, 8, 10, 11, 12, 15 en 16 werden restanten aangetroffen van een bewaarde podzolbodem. Vooral in sleuven 1, 2 en 3 en in sleuven 11 en 12 was de podzol zeer goed bewaard. De A-horizont was er ca. 15cm dik en de onderliggende E-horizont ca. 5cm. Naar de kop van de zandrug toe (westen van het projectgebied) en in de andere genoemde sleuven was enkel de uitlogingshorizont (E) en/of de aanrijking bewaard gebleven.

In de sleuven werden tien vuurstenen artefacten, twee fragmenten prehistorisch aardewerk en enkele fragmenten natuursteen aangetroffen in de podzol. Wat de vuurstenen artefacten betreft, gaat het om twee trapezia (SL3 V2, SL11 V1), twee grote (SL1 V5, SL12 V1) en een kleine schrabber (SL3 V3) en enkele afslagen. De trapezia wijzen in de richting van een laatmesolithische datering (ca. 6000-4000 voor Christus), ze werden gebruikt als pijlbewapening. De schrabbers kunnen jonger (neolithisch) zijn, maar een datering in het laat-mesolithicum behoort ook tot de mogelijkheden. Ook werden enkele fragmenten kwartsietische zandsteen aangetroffen. Recent onderzoek te Hertsberge-Papenvijvers 3 toonde aan dat dergelijke zandsteen, die van nature voorkomt in de regio, ook werd bewerkt en gebruikt als grondstof voor de aanmaak van artefacten in het neolithicum (Sergant *et al.* 2009, Sergant 2010, 81-85).

Fig.7 : Profiel 2 sleuf 1 : podzol

Fig.8 : Profiel 2 sleuf 2 : E-horizont (witte laag) met daaronder de aanrijking (bruin) en de B-horizont (oranjebruin)

De twee aardewerkfragmenten zijn beide handgemaakte wandfragmenten in prehistorische techniek. Op één van de fragmenten is nog versiering waarneembaar. Het gaat om een groef met daarboven enkel nagelindrukken. Mogelijk gaat om een wandfragment van een klokbeker. Dit type aardewerk is typisch voor het finaal-neolithicum (ca. 2500 – 2000 voor Christus) en wordt slechts sporadisch aangetroffen in Vlaanderen. De voorbije jaren werd te Hansbeke (Horne *et al.* 2009, 81-85) en te Sint-Denijs-Westrem (Horne *et al.* 2008, 101-108) nog finaalneolithisch aardewerk aangetroffen in (geïsoleerde) kuilcontexten. Ook de oudere vondsten binnen Zandig Vlaanderen van dit type aardewerk beperken zich tot vlakvondsten of enkele kuilen. Duidelijke nederzettingssporen uit het finaal-neolithicum in Zandig Vlaanderen zijn uiterst schaars tot onbestaande. In de nabijheid van het projectgebied werd in 2005 te Waardamme-Vijvers wel een finaalneolithische huisplattegrond ontdekt tijdens een archeologisch onderzoek (Demeyere *et al.* 2006). Omdat tijdens het huidige proefsleuvenonderzoek de podzol niet verdiept werd, valt het niet uit te sluiten dat er in of onder de podzol nog (neolithische of metaaltijd-)nederzettingssporen aanwezig zijn.

Machinale prospectie door middel van proefsleuven is niet de meest geschikte methode om steentijdvindplaatsen te detecteren. Deze (uitgezonderd neolithische sites) worden immers niet gekenmerkt door grondsporen, maar eerder door concentraties aan hoofdzakelijk lithische artefacten, die klein (1mm) kunnen zijn. De artefacten geven onomstotelijk aan dat er menselijke aanwezigheid was te Wingene Sportpark in de prehistorie. Indien zich bewoningssporen (zoals bv. latente structuren) in de intact bewaarde podzol bevinden, is de kans groot dat deze goed geconserveerd zijn.

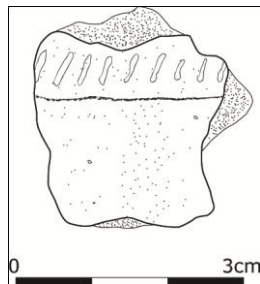

Fig.9 & 10 : tekening en foto klokbeckerscherf

In Oost-Vlaanderen werden in 2010 vergelijkbare observaties gedaan. Op de site Evergem-Nest werd een podzol aangetroffen in de proefsleuvenfase; bij het opschaven van de podzol werden slechts enkele vuurstenen artefacten aangetroffen. Na een archeologisch booronderzoek werd besloten om bepaalde delen van die podzol te onderwerpen aan verder onderzoek. Enkele mesolithische concentraties en een finalpaleolithische vindplaats werden op deze manier ontdekt en onderzocht (Devriendt *et al.* 2010, 23-28). In West-Vlaanderen zijn het aantal opgegraven steentijdvindplaatsen zeldzaam. De meeste vondsten zijn gekend door middel van veldprospectie en dus afkomstig van vindplaatsen die waarschijnlijk grotendeels zijn verploegd. Bovendien zijn de opgegraven steentijdsites (i.e. Waardamme-Vijvers, Hertsberge-Papenvijvers 3) in de regio van het projectgebied gedateerd op het einde van de steentijden (i.e. final-neolithicum), de periode waarin de mens reeds sedentair leefde. Een aantal vondsten aan het Sportpark te Wingene wijzen in de richting van een oudere datering, i.e. de periode van de jagers-verzamelaars.

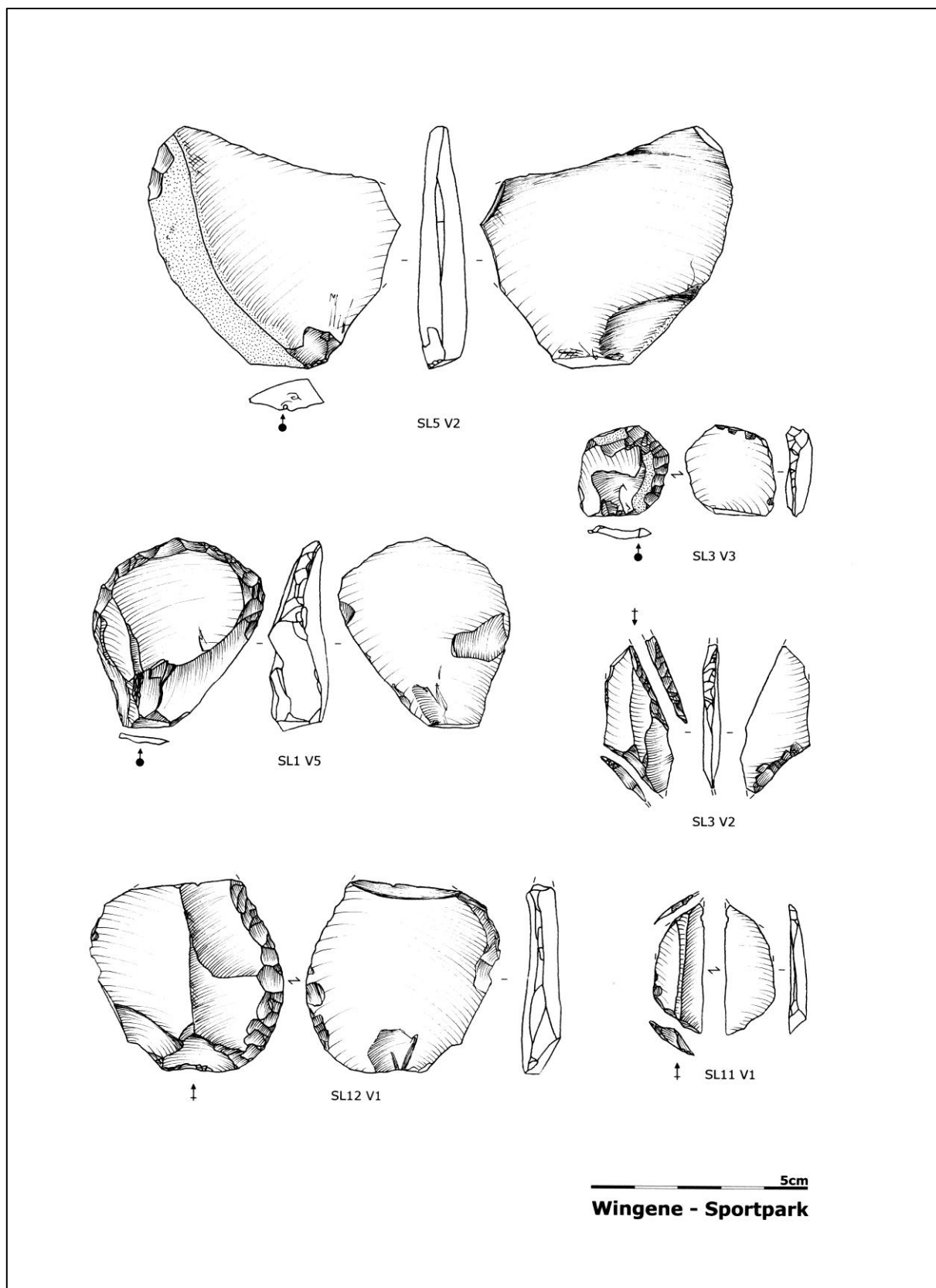

Fig.11 : Aangetroffen vuurstenen schrabbers (SL3 V3, SL1 V5 en SL12 V1), trapezia (SL3 V2 en SL11 V1) en afslag (SL5 V2) (tekeningen : Gunther Noens (GATE))

Fig.12 : Lithisch (vuursteen en kwarsietische zandsteen) materiaal aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek (foto : Gunther Noens (GATE))

7.2.3 Greppels en grachten van postmiddeleeuwse of recentere oorsprong

In elke sleuf werden ook één of meerdere greppelfragmenten aangesneden. Deze waren voornamelijk afkomstig van oude perceelsindelingen of dienden als drainagegreppels op de meeste drassige stukken.

greppelfragmenten in sleuf 16

Fig.13 : Kruispunt van diverse

8 Conclusies en aanbevelingen

Het proefsleuvenonderzoek ter hoogte van het Sportpark te Wingene bracht naast diverse greppelfragmenten uit recentere periodes ook een goed bewaarde podzol met steentijdvondsten aan het licht. Diverse vuurstenen artefacten en enkele aardewerkfragmenten in prehistorische techniek werden aangetroffen bij het opschaven van deze podzol. Deze vaststellingen wijzen hoogstwaarschijnlijk op de aanwezigheid van één of meerdere steentijdvindplaatsen binnen het gebied.

Om deze vindplaatsen beter te kunnen lokaliseren en hun mate van bewaring na te gaan, adviseren wij om bepaalde zones van het projectgebied te onderwerpen aan een **archeologisch booronderzoek**. Gezien het feit dat er zonder enige twijfel menselijke aanwezigheid was tijdens de prehistorie en het feit dat jagers-verzamelaarskampementen gemiddeld slechts enkele tientallen m² beslaan, stellen wij voor om gebruik te maken van een **verspringend 5m-boorgrid**. Jarenlang onderzoek binnen de onderzoekseenheid prehistorie van de Vakgroep Archeologie van de Universiteit Gent toont aan dat de meest efficiënte boormethode deze is waarbij geboord wordt met een megaboer met **diameter 12cm**. De monsternamen dienen te starten direct onder de ploeglaag en tot twee boorkoppen in het pleistoceen (geel) zand (C-horizont). Vervolgens dienen de boorstalen nat te worden uitgezeefd op een zeef met een maaswijdte van **maximaal 1mm** (De Clercq et al. 2011, 73-89; doctoraatsonderzoek Machteld Bats - UGENT). Op deze manier kunnen ook de kleinste afslagen worden gevat. Deze wijzen immers op vuursteendebitage ter plekke. Op basis van de resultaten van het booronderzoek kunnen dan verspreidingskaarten worden aangemaakt die toelaten om de eventuele concentraties te lokaliseren en gericht te gaan onderzoeken door middel van testvakken (verspringend om de 2m). Uit het booronderzoek zal ook blijken hoe goed de vindplaatsen bewaard zijn gebleven.

Het gebied dat ons inziens dient afgeboord te worden, valt uiteen in twee zones. Het gaat enerzijds om een noordelijke zone (SL 1 t.e.m. 5 + SL15) van ca. 1,2ha en anderzijds om een zuidwestelijke zone van ca. 0,6ha (SL9 t.e.m. 13) (zie BIJLAGE 1).

9 Bibliografie

<http://geovlaanderen.agiv.be>

Ameryckx J.B., Verheye W., Vermeire R., 1995, Bodemkunde, Gent.

Bourgeois J., Meganck M. & Semey J., 1996, Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone Reeks, 5

Demeyere F., Bourgeois J. & Crombé P., 2004, Plan d'une maison du groupe Dêule-Escout à Waardamme (Oostkamp, Flandre occidentale), *Notae Praehistoricae*, 24, 167-173.

Devriendt I., Messiaen L., Bats M., Laloo P., Sergant J. & Crombé P., 2010, Evergem-Nest, Mesolithic habitation in the harbour of Ghent: a preliminary report, *Notae Praehistorica*, 30, 23-28.

Horne J., Sergant J., Bartholomieux B., Boudin M., De Mulder G. & Van Strydonck M., 2008, Een klokbekergraf te Sint-Denijs-Westrem – Flanders Expo (Gent, Oost-Vlaanderen), *Notae Praehistorica*, 28, 101-108.

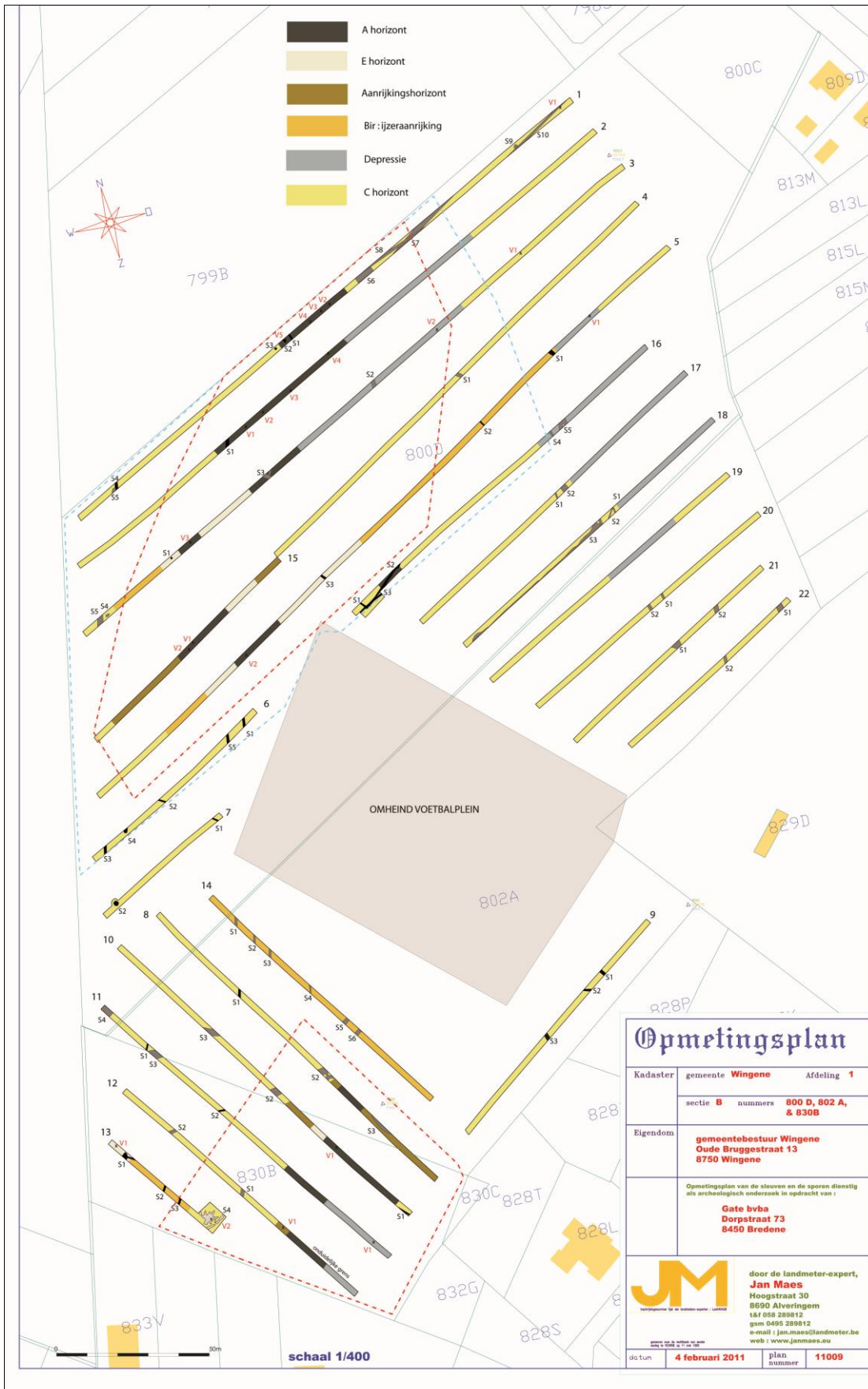
Horne J., Sergant J., Boudin M., Taelman E., Vanhee D. & Van Strydonck M., 2009, Een finaalneolithisch potbeker op het Aquafinracé te Hansbeke – Voordestraat (gemeente Nevele, provincie Oost-Vlaanderen), *Notae Praehistorica*, 29, 81-85.

Lams L. & Patteeuw R., 1999, 't Hof en Kasteel van Wingene, *Ons Wingene* 1999/2, 20-37

Sergant J., Van De Vijver M., Blanchaert H., Vandendriessche H., Langohr R., Lombaert L., Van Strydonck M., Boudin M. & De Wulf A., 2009, Een tweede vindplaats van de Dêule-Escout groep in de Vlaamse Zandstreek. De site Hertsberge-Papenvijvers 3 (gem. Oostkamp, West-Vlaanderen, België), *Notae Praehistoricae*, 29, 93-99

Sergant J., 2010, De finaalneolithische (?) vindplaats van Hertsberge 'Papenvijvers 3' (West-Vlaanderen, België) : opgravingscampagne 2010, *Notae Praehistorica*, 30, 81-85.

BIJLAGE 1: grondplan proefsleuvenonderzoek met verdere aanbevelingen

BIJLAGE 2: inventaris sleuven

Sleufnummer	Datum	Lengte (m)	Sporen
SL001	25/jan	211	S001-010
SL002	25/jan	223	S001
SL003	26/jan	235	S001-005
SL004	26/jan	167	S001
SL005	26+27 jan	260	S001-003
SL006	27/jan	71	S001-005
SL007	27/jan	50	S001-002
SL008	27/jan	127	S001-003
SL009	27/jan	90	S001-003
SL010	27/jan	128,8	S001-003
SL011	27/jan	125	S001-004
SL012	27/jan	100	S001-002
SL013	28/jan	48	S001-004
SL014	28/jan	100	S001-006
SL015	28/jan	85	*
SL016	28/jan	130	S001-005
SL017	28/jan	117,5	S001-002
SL018	31/jan	109	S001-003
SL019	31/jan	102	*
SL020	31/jan	97	S001-002
SL021	31/jan	83	S001-002
SL022	31/jan	73	S001-002
SL023	31/jan	39	S001
SL024	31/jan	30	*
		2801,3 m	

BIJLAGE 3 : inventaris sporen

Sporen						
Sleufnr	Spoornr	Beschrijving sporen	Lengte (m)	Breedte(m)	Datering	Vondsten
						vondstnummer
SL001	S001	windval?	0,85 min	0,3	?	*
	S002	windval?	1,8 min	0,35	?	*
	S003	paalkuil; HetLGrZw	0,35	0,31	?	*
	S004	gracht; DGrZw	1,8 min	1,1	mog post-ME/rec	*
	S005	kuil	1,4 min	0,85	recent	*
	S006	gracht	1,8 min	3,5	subrecent	*
	S007	gracht	27 min	1,5	recent	*
	S008	drainagegreppel	35 min	0,3	subrecent/rec	*
	S009	kuil	2,5	0,85	subrecent/rec	*
	S010	drainagegreppel	32 min	0,3	subrecent/rec	*
SL002	S001	greppel; HetLBrGr	2 min	0,85	post-ME	*
SL003	S001	paalkuil; HetLGr	0,38	0,32	?	*
	S002	gracht	1,8 min	1,5	subrecent/rec	*
	S003	gracht	1,8 min	2,75	subrecent/rec	*
	S004	kuil	2 min	0,85	subrecent/rec	*
	S005	gracht	1,8 min	3, 10	subrecent/rec	*
SL004	S001	greppel; HetLBrGr	1	0,8	mog post-ME	*
SL005	S001	greppel; HetLGr	1,8 min	1	post-ME?	*
	S002	greppel; HetDGrZw	1,8 min	0,35	post-ME?	*
	S003	greppel; HetLGr	1,8 min	0,45	post-ME?	*
SL006	S001	greppel; HetLZwGr	2 min	58	post-ME?	*
	S002	greppel; HetLZwGr	2 min	52	post-ME?	*
	S003	greppel; HetDGr	2,10 min	0,95	post-ME?	*
	S004	greppel?; HetLGr	1,15 min	0,68	post-ME?	*
	S005	greppel	1,9 min	1,5	recent	*
SL007	S001 (zie SL6 Sp 2)	greppel; HetLZwGr	2 min	54	post-ME?	*
	S002	kuil; HetLGrZw	1,45	1,42	?	*
SL008	S001	greppel; HetDGr	1,9 min	0,6	post-ME?	*
	S002	gracht+kuilen	1,8 min	18 min	recent	*
	S003	kuil	19 min	0,8 min	recent	*
SL009	S001	greppel	1,9	0,65	recent	*
	S002	gracht; HetDZw	2,4 min	1/1,8	post-ME?	*
	S003	gracht; humeus DZw	1,8 min	1	post-ME?	*
SL010	S001	greppel;	4,5 min	0,8	post-ME?	*
	S002	gracht sterk Het.	1,8 min	8,1	recent	*
	S003	gracht	2 min	3,15	recent	*
SL011	S001	greppel; HetDZwGr	2 min	0,85	post-ME?	*
	S002	greppel; HetLZwGr	3 min	0,5	post-ME?	*

	S003	gracht	2 min	3,5 min	recent	*
	S004	gracht	1,8 min	5 min	recent	*
SL012	S001	gracht	2 min	3,5	recent	*
	S002	gracht	1,8 min	0,95	recent	*
SL013	S001	kuil/natuurlijk?	4 min	1,8 min	?	*
	S002	gracht	1,8 min	1,95	post-ME?	*
	S003	gracht	1,8 min	2,05	post-ME?	SL13 S3
	S004	natuurlijk	8 min	3 min		SL13 KV
SL014	S001	greppel	1,8 min	0,4	recent	*
	S002	greppel	1,8 min	0,45	recent	*
	S003	greppel	1,8 min	0,4	recent	*
	S004	greppel	1,8 min	0,46	recent	*
	S005	gracht	1,8 min	2	recent	*
	S006	greppel	1,8 min	1	recent	*
SL015	*	*	*	*	*	*
SL016	S001	greppel; HetDZwGr	1,8 min	0,58	?	*
	S002	greppel; HetDGr	20,15 min	0,55	?	*
	S003	greppel; HetDBrGr	2,45 min	0,41	?	*
	S004	greppel	1,8 min	0,52	recent	*
	S005	greppel	1,8 min	2,35	recent	*
SL017	S001	greppel	1,8 min	0,51	sub/recent?	*
	S002	gracht	1,8 min	4,12	recent	*
SL018	S001	greppel; HetDZwGr	1,8 min	0,65	post-ME?	*
	S002	greppel; HetDZwGr	2,45 min	0,45	post-ME?	*
	S003	greppels/Kuilen	17 min	1,8 min	post-ME?	*
SL019	*	*	*	*	*	*
SL020	S001	greppel	1,8 min	0,35	sub/recent?	*
	S002	greppel	1,8 min	0,75	sub/recent?	*
SL021	S001	gracht	2,15 min	0,95	recent	*
	S002	greppel	2,1 min	0,72	sub/recent?	*
SL022	S001	gracht	1,8 min	1	sub/recent?	*
	S002	greppel	1,94 min	0,55	sub/recent?	*
SL023	S001	gracht	1,8 min	1,08	sub/recent?	*
SL024	*	*	*	*	*	*

BIJLAGE 4: inventaris vondsten

Vondsten				
Vondstnr	Sleuf	Spoor	Beschrijving	Datering
SL1 V1	1	VL	keifragment met resten beton	recent
SL1 V2	1	podzol	vuursteenfragment	
SL1 V3	1	podzol	klein wandfragment (gedraaid; chamotteverschraling)	?
SL1 V4	1	podzol	baksteenfragment	PME tot recent
SL1 V4	1	podzol	wandfragment; prehistorische techniek	neolithisch of protohistorisch
SL1 V5	1	podzol	afslagschrabber; vuursteen	steentijd
SL10 V1	10	podzol	groot fragment zand/veldsteen	nvt
SL11 V1	11	depressie	trapezium (symmetrisch); vuursteen; mogelijke impactkenmerken geassocieerd met distale afknotting	mesolithicum
SL12 V1	12	podzol	schrabberfragment; vuursteen; proximaal deel weg getoucheerd	steentijd
SL13 KV	13	dassenburch †	4 besmeten wandfragmenten; 2 passende fragmenten met overgang naar bodem	verm. protohistorisch
SL13 S3	13	3	wandfragment; paarsbruine glazuur	LME-PME
SL13 V1	13	VL	groot fragment zandsteen	nvt
SL13 V2	13	dassenburch †	afslag; vuursteen; zwaar verbrand; onregelmatige retouches op beide laterale boorden	steentijd
SL15 V1	15	podzol	proximaal afhakingsfragment; vuursteen; licht verbrand	steentijd
SL15 V2	15	VL	fragment zand/veldsteen (natuurlijk)	nvt
SL2 V1	2	podzol	fragment natuursteen	
SL2 V2	2	podzol	fragment kwartsiet? (of kwartsietische zandsteen?)	
SL2 V3	2	podzol	klein wandfragment handgemaakt aardewerk	
SL2 V4	2	podzol	mediaal afhakingsfragment; vuursteen; sretbreuk; ventraal vlak wordt volledig ingenomen door negatief van (grote) splinter	steentijd
SL3 V1	3	VL	brok vuursteen; antropogeen?	
SL3 V2	3	depressie	trapezium (rhombisch); vuursteen; ventrale retouches langsheen de distale afknotting; Mogelijke impactkenmerken geassocieerd met proximale afknotting.	mesolithicum
SL3 V3	3	podzol	afslagschrabber; vuursteen	steentijd
SL3 V3 (aw)	3	podzol	wandfragment met klokbeker- of wikkeldraadversiering	finaleal-neolithisch - vroeg bronstijd
SL5 V1	5	depressie	fragment kwartsiet? (of kwartsietische zandsteen?)	
SL5 V2	5	podzol	afslag; vuursteen; lateraal rechts gefragmenteerd	steentijd

BIJLAGE 5 : inventaris sleufprofielen

PROFIELEN				
sleuf	profiel	stratigrafie	beschrijving lagen	
S001	P1	0-44	Ap	
		44-..	C	
	P2	0-42	Ap	
		42-..	C	
	P3	zie foto (in podzol)	podzol	
	P4	0-43	Ap	
		43-..	C	
	S002	P1	0-50	Ap
50-..			C	
P2		0-35	Ap	
		35-50	E	
		50-55	Bir	
		55-...	C	
P3		0-30	Ap	
		30-62	homogeen donker pakket (depressie-natuurlijk- podzol??)	
		62-..	C	
P4		zie foto (in podzol)		
P5		0-44	Ap	
		44-60	lemig zand (depressie)	
		60-..	C	
S003		P1	0-35	Ap
			35-44	homogeen donker pakket (depressie-natuurlijk- podzol??)
	44-..		C	
	P2	0-33	Ap	
		33-55	windval	
		55-..	C	
	P3	0-36	Ap	
		36-50	DGR zand/kleiig pakket	
		50-..	lemig zand	
	P4	0-36	Ap	
		36-..	C	
S004	P1	0-52	Ap+verstoring	
		52-..	C	
	P2	0-38	Ap	
		38-..	C	

	P3	0-36	Ap
		36-..	C
S005	P1	0-36	Ap
		36-44	verstoring
		44-..	C
	P2	0-33	Ap
		33-48	kleilig pakket met wat verstoring
		48-..	C
	P3	0-45	Ap
		45-55	E+B
		55-..	C
	P4	0-46	Ap
		46-62	E+B
		62-..	C
	P5	0-35	Ap
		35-..	C
S006	P1	0-52	Ap
		52-..	C
	P2	0-34	Ap
		34-..	C
S007	*	*	*
S008	P1	0-42	Ap
		42-..	C
	P2	0-42	Ap
		42-54	Bir
		54-..	C
S009	P1	0-20	Ap
		20-..	C
S010	P1	0-48	Ap
		48-..	C
	P2	0-45	Ap
		45-70	A
		70-90	E+Bir
	P3	90-..	C
		0-42	Ap
S011	P1	42-..	C
		0-66	Ap
	P2	66-..	C
		0-55	Ap
		55-66	A
		66-74	E
		74-100	Bir
	P3	100	C
		0-38	Ap
S012	P1	38-..	C
		0-38	Ap
		38-48	A
		48-70	Bir
		70-..	C

	P2	0-38	Ap
		38-..	C
S013	P1	0-30	Ap
		30-..	Bir
	P2	0-40	Ap
		40-..	Bir
S014	P1	0-10	Ap
		10-..	Bir+C
	P2	0-50	Ap
		50-..	Bir
S015	P1	0-35	Ap
		35-40	Bir
		40-..	C
	P2	0-56	Ap
		56-66	A
		66-72	E
		72-85	Bir
		85-..	C
S016	P1	0-32	Ap
		32-40	verstoring
		40-..	C
	P2	0-40	Ap
		40-55	A
		55-70	E+Bir
		70-..	C
S017	*	*	*
S018	P1	0-40	Ap
		40-55	Klei (opgevuld?)
		55-75	Klei+C vermengd
S019	P1	0-35	Ap
		35-..	C
S020	P1	0-21	Ap
		21-..	C
S021	P1	0-40	Ap
		40-60	windval
		60-..	C
S022	P1	0-16	Ap
		16-..	C
S023	P1	0-64	Ap + verstoring
		64-..	C
S024	*	*	*

